

סימן ב'

שיעור רבינו הגדול הגאון רבי מענדל אטיק שליט"א*

שיעור ב' - בסוגיא דבין הלחיים

[דברי חכמים]

א"נ משום גזירה דלמא אתי לאפוקי (עי' מוס')
 מ' ז' נד"ה הכל) הרי במקום שיש בו ד' אסור,
 ואהא קאמר רבא דמ"מ כל דלית בה ד' הוא
 מותר דבטל להכא ולהכא דהו"ל מקום פטור
 כיון דאין לו שיעור מקום חשוב למיתסר.
 ומה"ט הוא נמי דמודה רבא דפתוח לכרמלית
 אסור כדאמר לקמן בסמוך, משום דבכה"ג
 שגם מקום אשר מחוצה לו - כרמלית אמרי'
 מצא מין את מינו וניעור וכדפירש"י: מצא
 כרמלית שבין לחיים שלא הי' בו שיעור
 כרמלית, את מינו שחוצה לו וניעור וכו' ע"כ.
 דהיינו דמעתה חשבי' לה שוב כאית בי'
 שיעור. ולפי"ז פשוט דא"א למיסר פתוח
 לכרמלית אצל קורה דהתם דחודו החיצון
 מתירו מ"ל פתוח לרה"ר מ"ל פתוח
 לכרמלית. וכ"ז מבואר ברא"ש בפסקיו (פ"א
 ס"י י') וכ"נ מד' הרשב"א והריטב"א עי"ש.
 וזהו דעת רש"י והתוס' וכ"ה דעת הראב"ד
 בהשגותיו (פי"ז מהל' שנת ה"א) דלא כהרמב"ם.

סוגיא ט' א' - ריהטת הסוגיא דפתוח לכרמלית איכא
 למיסר רק בלחי דחודו הפנימי סותם משא"כ בקורה
 דחוד החיצון סותם - כ"ה דעת רש"י ותוס' הרשב"א
 והריטב"א והראב"ד בהשגות

א. עירובין ט' א' תני ר' זכאי קמי' דר'
 יוחנן בין לחיים ותחת הקורה
 נידון ככרמלית א"ל פוק תני לברא, אמר
 אביי מסתברא מילתא דר' יוחנן תחת הקורה
 אבל בין הלחיים אסור, ורבא אמר בין
 הלחיים נמי מותר. אמר רבא מנא אמינא לה
 דכי אתא רב דימי א"ר יוחנן מקום שאין בו
 ד' על ד' מותר לבני רה"ר ולבני רה"י לכתף
 עליו ובלבד שלא יחליפו. ואביי התם בגבוה
 ג'. אמר אביי מנא אמינא לה דאמר רב חייא
 בר גוריא תוך הפתח צריך לחי אחר להתירו
 וכו' ורבא התם פתוח לכרמלית אבל לרה"ר
 מאי שרי, יציבא בארעא וגיורא בשמי
 שמיא. אין מצא מין את מינו וניעור עכ"ד
 הגמ'.

דעת הרמב"ם דלא תליא מילתא בהא ובין בלחי ובין
 בקורה פתוח לכרמלית אסור - ועדיין איכא לספוקי
 בשניהם מי סותמם חודן החיצון או הפנימי
 ב. אמנם דעת הרמב"ם (שם) דפתוח לכרמלית
 אסור בין בלחי בין

והנה ריהטא דשמעתתא דתחת הקורה שרי
 רבא - משום דחודו החיצון סותם,
 ולכך לא הוצרך לאתויי שום רא' וטעם
 לדבריו, ורק בלחי דבזה חודו הפנימי סותם

~~~~~ וביאורים ~~~~~ הערות ~~~~~
 * דברים אלו נמסרו ע"י רבינו הגרמ"א שליט"א ביום ד' שבט תשס"ג בהיכל כולל "ישועות משה" בית
 שמש - נו"נ ע"י לפי הבנתו בלבד ולא היו למראה עיני רבינו שליט"א

היכר לעומד על אותו טפח שנגבה תחת הקורה עכ"ל. ומ"ד ארבעה קסבר אסור להשתמש תחת הקורה, ופרש"י: ומ"ד ארבעה קסבר אסור להשתמש תחת הקורה, דחודה הפנימי יורד וסותם, ורוחב הקורה הוי חוץ לסתימה, ולמשתמשים במבוי אין להם היכר בקורה הלכך צריך שימשך לתוך המבוי שתהא הקורה ניכרת להם כשישמשו באותו גובה, וכיון דאפיקתי מתחת הקורה צריך שיהא מקום הניכר וחשוב עכ"ל.

ומעתה אי נימא דחודו הפנימי יורד וסותם ורק משום מקו"פ הוא מותר תחת הקורה, היאך אפשר להכשיר את המבוי במה שמיעט טפח תחת הקורה כיון שעדיין אין שום היכר בתוך המבוי. ואע"פ דאף תחת הקורה מותר להשתמש כתוך המבוי, מ"מ מטעם מקו"פ גרידא ולא שייכא למבוי, וכמדומה דראי' זו מכרעת דאף בקורה טעם היתרו לאשתמושי תחתיו משום דחודו החיצון סותם, ולזה אתי שפיר מה דממעט טפח - כיון דתחתיו כבר תוך המבוי הוא, ושפיר איכא בהיכר זו להתיר את המבוי, [וממילא ה"ה לחי חודו החיצון סותם, דאין חילוק להר"מ ביניהם וכנ"ל].

איכא לברורי טעם איסור פתוח לכרמלית אחר דחודו החיצון סותם - ד' החזו"א דבכרמלית חוד הפנימי סותם - הוכחה מהסוגיא לא כן - טעם נוסף מרבינו יהונתן דהוי גזירה בעלמא כיון דאית ליה רק ג' מחיצות - טעם נוסף בענין דבכרמלית ראוי ליטפל לבחוק.

ד. ועדיין פש לן לברורי מהו טעם האיסור בפתוח לכרמלית כיון שחודו החיצון סותם, ובחזו"א (סי' ס"ז ס"ק כ"א) מסיק בדעת הרמב"ם משום דפתוח לכרמלית אמרי' דחודו הפנימי סותם עיי"ש. אמנם נראה דאף זו מוכחי בהאי סוגייתא לא כן. דהרי בגמ' דאיפלגו אמוראי כמה ממעט לא הוזכר

בקורה. ומבואר בזה בהכרח דמעיקרא דדינא שניהם שוים ובין בלחי ובין בקורה דין סתימתם שוה, או שניהם חודו החיצון או שניהם חודו הפנימי. [דאי קורה מותר משום חודו החיצון, ולחי חודו הפנימי מתיר ומה דשרי אף במקום הלחי משום דין מקו"פ, הרי ליכא שום ראי' לאסור קורה בפתוח לכרמלית וכנ"ל. וזהו טעם השגת הראב"ד על הרמב"ם וכאמור].

אלא דאיכא לספוקי באמת מאי קסבר הר"מ אי סבר דשניהם חודו הפנימי סותם, ובשניהם ראוי ה' למיתסר ורק בפחות מד' מותר משום מקו"פ, ולפ"ז יהא ניחא בפשיטות טעם איסורן בפתוח לכרמלית דבזה ממא"מ וניעור וכפרש"י בלחי ה"נ יהי' לד' הר"מ בין בלחי בין בקורה, או אפשר דס"ל דתרווייהו - בין הלחי ובין הקורה - ניתרים בחודו החיצון, ולעולם אף ביותר מד' מותר [ולפ"ז יהא ניחא טפי סתימת ל' הר"מ דמותר בין הלחיים ותחת הקורה - ולא הזכיר דוקא בשאין בו דע"ד - דבאמת לעולם הוא מותר ודו"ק] ופתוח לכרמלית דאסור בלחי מטעם אחר הוא [וכמשי"ת בסמוך בעז"ה] והיינו טעמא אף בקורה וצ"ע.

הוכחה מסוגיא ערוכה (ס' א') דחודו החיצון סותם ג. ונראה דסוגיא ערוכה לעיל ה' א' מוכחת כצד בתרא, דשריותא דתחת הקורה משום חודו החיצון ולא משום מקו"פ וכדיבואר. דהנה איפלגו אמוראי בגמ' (סס) בקורה שהיא למעלה מכ' ובא למעטו שיעורו בכמה, רב יוסף אמר טפח, אביי אמר ארבעה. וקאמר הש"ס דטעם פלוגתתם דמ"ד טפח קסבר מותר להשתמש תחת הקורה, ופרש"י: מ"ד טפח קסבר מותר להשתמש תחת הקורה דחודו החיצון יורד וסותם, והלכך כיון דשיעור כ' אמה משום היכר הוא, הרי יש

דדוקא פתוח לרה"ר ולא בפתוח לכרמלית,
וביותר איכא לאוכחי הכי אחר דהרמב"ם
(פי"ז מהל' שנת הל' ט"ז) והמחבר בשו"ע (סי' שס"ג
סכ"ו) העתיקו את הדבר להלכה בסתמא ולא
נתפרש מידי דדוקא פתוח לרה"ר ולא פתוח
לכרמלית, ואי נימא כמ"ש בחזו"א דפתוח
לכרמלית אסור משום דבזה מתחלף דינו
מחודו החיצון סותם לחודו הפנימי סותם,
א"כ שוב הדר דינא הנ"ל דנת' דכל דחודו
הפנימי סותם לא שייך להתיר במיעט טפח,
מאחר דבתוך המבוי עדיין ליכא שום היכרא
- דתחת הקורה הא חוץ למבוי הוא. ובהכרח
מבואר בזה דאף פתוח לכרמלית חודו החיצון
סותם.*

ומה דמ"מ אסור להשתמש שם תחת הקורה
צ"ל או כסברת רבינו יהונתן (נ' ע"ג נדפי
הרי"ף) דהוא גזירה בעלמא לפי שיש לו רק ג'
מחיצות כמו שיש לכרמלית חיישי' אי שרית
לטלטולי בתוך הפתח דלמא אתי לטלטולי
בכרמלית הסמוך לו. א"נ י"ל דאיכא סברא
דאף אי חודו החיצון סותם עדיין אין בזה
להתיר רק כשהוא פתוח לרה"ר אז הוא נטפל
לבפנים, לא כן בפתוח לכרמלית המקום
נטפל לחוץ להיות אסור כבחוץ, אע"פ
דבאמת חודו החיצון סותם, ונהיינו כעין
סברת החזו"א, אבל לא דחודו הפנימי סותם,
אלא דחודו החיצון סותם ואפ"ה הוא טפל
לבחוץ] ודו"ק. ולפי"ז שפיר ניחא דאע"פ
דעדיין אסור הוא להשתמש תחת הקורה
[מא' מב' הטעמים הנ"ל] מ"מ כיון דחודו
החיצון סותם הרי הוא כבפנים ושפיר מהני
לאכשורי את המבוי ודו"ק.

ד' החזו"א (סי' ס"ז סק"ו) דלחי שהעמידו משוך מן הכותל לצד רה"ר אף בפחות מג"ט אם אין דופן כנגד האויר שבין דופן ללחי, הוא פסול כיון דמפסיק כרמלית בין הלחי למבוי - תמיהא גדולה מסוגיא ערוכה ח' ב' ה. כתב בחזו"א (סי' ס"ז סק"ו) לחי שהעמידו משוך מן הכותל לצד רה"ר אף בפחות מג"ט אם אין דופן כנגד האויר שבין דופן ללחי - פסול כיון דמפסיק כרמלית בין הלחי למבוי, פירוש דהרי המקום שבין הלחי למבוי חסר מחיצות והרי הוא כרמלית שאסור לטלטולי שם, לכך לא מהני הלחי להכשיר את המבוי [אבל אם יש דופן כנגדו הרי הלחי מאריך את דופן זה ונמצא דכולו כשר, ואף ביתר מג' משום דנידון בעומ"ר, אלא דביתר מג' יש בזה משום מבוי שנפרץ מראשו יעו"ש] וכל המבוי פסול כיון דאיכא כרמלית דמפסיק בין לחי למבוי אתו"ד החזו"א.

ונפלאתי מאד דלכאוו' גמ' מפורשת היא דמהניא. דהנה בעי מיני' רמב"ח מרב חסדא (מ' ז') נעץ ב' יתידות בב' כותלי המבוי מבחוץ והניח קורה על גביהן מהו, וא"ל לד' המתיר אסור לד' האוסר מותר. ורבא אמר לד' האוסר נמי אסור מ"ט דבעי' קורה ע"ג מבוי וליכא. והק' הש"ס מהא דאמרו היתה קורתו משוכה או תלו' פחות מג' א"צ להביא קורה אחרת, ג' צריך להביא קורה אחרת. וקס"ד דמאי משוכה — לבחוץ, ואפ"ה מכשר לה מבפנים וקשיא לרבא דאמר קורה ע"ג מבוי בעינן, ומשני לא מאי משוכה בפנים וכו'. וחזינן מהשקו"ט בגמ' דרק אדרבא הוא דהוי קשיא ל', הא לרב חסדא

~~~~~ וביאורים הערות ~~~~~

* אך מש"כ בחזו"א (סי' ס"ו ס"ק ד') בדעת הרמב"ן לבאר הכי, ניהא שפיר כיון דלדעת הרמב"ן רק בלחי מיפסל בפתוח לכרמלית ולא בקורה, א"כ שפיר י"ל דבלחי ופתוח לכרמלית חודו הפנימי סותרם, וכל מש"כ הוא בדעת הרמב"ם דס"ל דלחי וקורה א' הו. ה"ה

בחי' הרשב"א והריטב"א בסוגיא מפורש עדיין דלא כחזו"א - וכ"ה בעבוה"ק להרשב"א

ז. ברם ברשב"א מבואר להדיא דלא כדברי חזו"א, דהנה כ' הרשב"א והריטב"א עלה דההיא סוגיא דהא דקאמר רבא בעינן קורה ע"ג מבוי הינו דוקא קורה אבל לחי אע"פ שהוא מחוץ למבוי הרי הוא כשר, ובחידושו לא הזכיר הרשב"א דאף בהרחיקו מן הכותל אלא כתב בסתמא דכשר אע"פ שחוץ למבוי הוא הרי"ז כשר עיי"ש מילתא בטעמא. אמנם בעבודת הקודש להרשב"א (פ"י) כ' להדיא דלחי אף כשהרחיקו מן כותל המבוי עד ג"ט כשר הוא, והוא להדיא דלא כד' החזו"א. וליכא לאוקמא דאיכא דופן כנגדו, דא"כ אפי' יותר מג"ט כשר כיון דנעשה סתום ע"י עומ"ר וכמו שמפורש בחזו"א (סס). [ועמש"כ בארוכה בס"ד בהוספות והשלמות לשיעור רבינו הגרמ"א שליט"א (סימן ג' סק"ג) בביאור צדדי הדבר ודו"ק].

ד' המשנ"ב (סי' סס"ג ס"ל צניה"ל צד"ה שלדו) דב' פסים בחצר דינין שיהו מכוונים זכנ"ז, היינו דוקא אם נראה לעין כל שחו אלכסון, אבל א"צ שיהו מכוונים במדידה ממש שהם שוים זכנ"ז - ובחזו"א (סי' ע"ב ס"ק י"ד) פליג דל"ש לומר כן, דאף כשאנינם נראים להדיא - באמת הדבר נראה לעין והוא רק טעות בנ"א - קושיא אמאי לא דנו מדין לבוד - לד' חזו"א לכאנ"ל נראה - יישוב הדברים

ה. וישל"ע מש"כ במשנ"ב (סי' סס"ג ס"ל צניה"ל צד"ה שלדו) דב' פסים בחצר דינין

ל"ק ל"י. וצ"ע דהרי כיון דהקורה משוכה פחות מג"ט לבחוץ הרי באותו ריוח אינו ניתן כיון דחסר מחיצות היא וא"כ היאך הוי ס"ד לאכשורי, ומפורש איפה דאף כשיש הפסק בין המבוי להמתיר ש"ד, ומינה נשמע איפה לענין לחי דליכא דין ע"ג מבוי כמש"כ הראשונים [הו"ד להלן (סק"ז) יעו"ש] דיהי' כשר כה"ג, וצ"ע טובא ד' החזו"א דלכאנ"ל גמ' מפורשת היא דלא כדבריו.

ביאור חדש בסוגיא לדעת החזו"א

ו. אמנם נראה דאיכא לפרושי סוגיא בדרך אחרת ולפ"ז לא תיקשי מידי ע"ד חזו"א. והוא דיש לבאר עיקר מילתא דרב חסדא דאמר לד' המתיר אסור - היינו דכיון דחודו החיצון סותם הרי חודו החיצון רחוק מכתלי המבוי, ואיכא לפרושי דבאמת לסברת החזו"א כיון דחודו החיצון רחוק מכתלי המבוי והמקום שביניהם כרמלית היא שאסורה בטלטול הרי מפסיק כרמלית בין הקורה להמבוי ולכך אסור, אבל לדברי האסור דס"ל דחודו הפנימי סותם, הרי שפיר דבוק חודו הפנימי לכתלי המבוי ולא מפסקא מידי ביניהם, ורבא הוא דחידש דקורה ע"ג מבוי בעינן ואסור לדברי הכל. ולפ"ז יש לבאר דקושיא הש"ס מהיתה קורתו משוכה או תלויה - דאדרב חסדא נמי פריך, דלסברת רב חסדא דכל דמפסקא כרמלית ביניהם אסור היאך איתא בברייתא דמשוכה כשרה* ובתו"י שעל הגליון באמת כתב כן דאף לרב חסדא פריך ולפ"ז לק"מ לד' חזו"א ודו"ק.

~~~~~ וביאורים ~~~~~ הערות ~~~~~

* והיינו ד"ל דלא רק לדברי המתיר אסור - קשה, אלא אף לדברי האוסר מותר - קשה. דע"כ לא נחלקו אלא בקורה שדבוקה למבוי דבזה לדברי המתיר להשתמש תחת הקורה אין הפסק כרמלית בין קורה ללחי, אבל הכא כיון דהקורה משוכה לבחוץ לדברי הכל בעינן למיפסלי' כיון דאיכא הפסק כרמלית ביניהם ודו"ק. ה"ה

מחיצה - לא כן באותו מקום גופי' הרי כל כמה דנייד לית לי' מחיצה ושוב הו"ל מחיצה דנייד ברוח, וא"כ כיון דבאותו מקום לית לי' מחיצה, הו"ל כרמלית מפסקת בין המחיצה לרשות הפנימי אתו"ד החו"ב. וצ"ע טובא בד' החזו"א דסתר משנתו וצ"ע.

הוכחת הרשב"א והריטב"א מד' רב הונא לקמן (י' א') לחי המושך עם דפנו של מבוי עד ד"א נידון משום לחי, דלחי חוץ למבוי כשר - צ"ע דהא המקום לכאור' לית לי' מחיצות - ומצינו ב' יישובים בדבר א. תי' הראשונים דהדופן שכנגד נמשך ב. תירוץ הגר"א דהלחי אזיל באלכסון - וצ"ע מה הרא"י מהכא דלחי חוץ למבוי כשר הא בע"כ חשבי' לי' כבתוך המחיצות

י. והנה הרשב"א והריטב"א הנו"ל הוכיחו דינייהו עוד מהא דאמר רב הונא לקמן (י' א') לחי המושך עם דפנו של מבוי עד ד"א נידון משום לחי, דמבואר בזה דאע"פ שהלחי חוץ למבוי הוא כשר. וצ"ע דבריהם דהרי שם בגמ' מוכיח לה מהא תלת, וחדא מינייהו קאמר דש"מ בין הלחיים אסור מדקאמר משתמש עד חודו הפנימי, ומבואר איפה דהא מיהא למ"ד בין הלחיים מותר - שרי להשתמש אף עד חודו החיצון, וצ"ע דהאיך משתמש במקום זה הרי לית לי' מחיצות ומצינו כמה יישובים לקושיא זו א. יש שתירצו [הרשב"א והריטב"א ועוד] דאיירי דדופן שכנגדו נמשך עד סוף מקום הלחי ונמצא דמקום זה יש לו מחיצות מעלייתא ב. הגר"א בביאורו לשו"ע (ס"ג ס"ג) תירץ דחשיב כא' ארוך וא' קצר ואזיל הלחי באלכסון ולכן שוב חשיב המקום עם מחיצות יעו"ש. וקשה מעתה כיון דאסיקנן דהאי מקום חשיב כאית ליה מחיצות א"כ היאך הוכיחו הרשב"א והריטב"א מהכא דלחי חוץ למבוי כשר, הרי בהכרח דהאי מקום חשיב בתוך המחיצות וצ"ע. ג. [עי' להלן (סימן ג' סק"ג) ביישוב הקושיא]

שיהו מכוונים זכנ"ז, כ' הביה"ל דהיינו דוקא אם נראה לעין כל שהו אלכסון, אבל א"צ שיהו מכוונים במדידה ממש שהם שוים זכנ"ז עכ"ד. ובחזו"א (ס"י ע"ג ס"ק י"ד) פליג דל"ש לומר כן, דאף כשאננם נראים להדיא - באמת הדבר נראה לעין והוא רק טעות בנ"א יעו"ש. ועכ"פ לא הזכירו מידי משום ג"ט דהוי לבוד. וקשה דלפי ד' הרשב"א דעד ג"ט כשר א"כ לעולם א"צ מדידה ומשום דאף אם יהי' א' עודף מחבירו לצד חוץ בשיעור פחות מג"ט יהי' כשר משום לבוד וצ"ע איפה מאי הי' השקו"ט בזה. [ולד' החזו"א נחא וצ"ע] אך י"ל דמשכח"ל בכה"ג דהעמיד ב' פסים באמצע החצר ואינם עומדים זכנ"ז, דבזה כל שאינם מכוונים בדיוק זכנ"ז א"א להכשירם דעד איזה פס נכשירין דליכא להכשיר עד הפס החיצון והפס הפנימי נימא לבוד כאילו הוא כנגדו - כיון דהוי לבוד לאויר, ובזה משכח"ל פלוגתת המשנ"ב והחזו"א.

ד' החזו"א (ס"י ע"ז סק"ו) בצוה"פ דהחוט העליון נייד ברוח פסול היינו דוקא באופן דמיפסל לשעתא - בחידושים וביאורים פליג ע"ז וצ"ע דהחזו"א לכאור' סתר משנתו

ט. כ' בחזו"א (ס"י ע"ז סק"ו) דהא דאמר בסוכה (כ"ד ז') כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצוי' אינה מחיצה, ז"א בצוה"פ דהחוט העליון נייד ברוח פסול - היינו דוקא כשנייד כ"כ דמיפסל לשעתא כגון שהרוח כופפתה למטה מ' או מרחיקה מכותלי המבוי באופן דמיפסל אז פסולה אבל בנדנדוד בעלמא לא מפסל יעו"ש עוד מש"כ בזה.

ובחידושים וביאורים כתב דא"א להכשיר ד"ז כיון דהמקום דנייד ברוח - אסור, כיון דהתם ליכא מחיצה דקביעי דרק על הפנימי ממנו י"ל סברת החזו"א דאית לי' מחיצה מעלייתא - דבכל אופן אית לי'

הם לשיטתם דרבא רק אפחות מד' קשרי
בפתוח לרה"ר, ואהא שפיר הקשו דאי לית
ביה ד' ופתוח לרה"ר, מ"ל פ"פ מ"ל פ"נ -
אפי' נעול נמי אית לן למישתרי דכיון דמשום
מקו"פ מכשרת להו מ"ל פ"פ מ"ל פ"נ, אבל
לפי"ד הרמב"ן דרבא איש בו ד' קאמר
ומשום דחודו החיצון מתיר מהו דכתב אפי'
נעול נמי.

ומבואר מד' הרמב"ן דכל דאמרי' דחודו
החיצון סותם שוב אין הפ"נ
מעכבו, ודוקא בקורה קאמר הש"ס דמפסקי
כיון דלית בה ד', אבל הכא בלחי שפיר כשר
הדבר. [וכ"כ בחזו"א סי' ס"ו ס"ק ז'] ועיין
בתוספות ישנים על גליון הגמ' שם שכ' ג"כ
כד' רמב"ן דבלחי אפי' בלית בה ד' יהי' כשר
גם כשהפ"נ, אך איהו כתבו בנתן לחי אחר
והיינו דאז מיהא איכא צורת לחי כשהפ"נ,
ולא כתב כהרמב"ן דאף כשכל רוחב
האיסקופא היא בין הלחיים דבכה"ג יתכשר
גם כשהפ"נ, ואפשר דזו ליתא אליבי' -
דבטלה לה לגמרי צורת לחי ואכגון דא הוי
דלת הפסק לה.

ד' מהרש"א בשבת דאיסקופא דלית לה ד' ופ"נ, הזורק
מרה"ר לתוכו פטור כיון דלית לי' רוחב דע"ד שיעור
רה"י - בחזו"א (סי' ס"ו ס"ק מ') פליג ע"ד מהרש"א דאין
הדלת אלא ככלי שאינו מבטל מחיצה - בד' הרמב"ן
בשבת מבואר לכאור' בד' מהרש"א

י"ב. במהרש"א בשבת (שם) כתב דאיסקופא
דלית לה ד' ופ"נ, הזורק
מרה"ר לתוכו פטור כיון דאף דאית לי' ג'
מחיצות מ"מ הרי לית לי' רוחב דע"ד - דזהו
שיעור רה"י - ע"כ פטור הזורק מרה"ר
לתוכו. ובחזו"א (סי' ס"ו ס"ק מ') פליג ע"ד
מהרש"א דאין הדלת אלא ככלי שאינו מבטל
המחיצה, וכדאמר בסוגיא דהתם דאי היתה
תקרה ד"ט אין נעילת הדלת מבטל מחיצתא

סוגיא דשבת ט' א' - ד' הרמב"ן והתוס' דאי חודו החיצון
סותם לא איכפ"ל פ"נ - ד' התו"י כהרמב"ן אבל דוקא
בנתן עוד לחי - ביאור סברתו

י"א. שבת ט' א' אחרים אומרים איסקופא
משמשת ב' רשויות בזמן
שהפתח פתוח כלפנים פתח נעול כלחוץ.
ואע"ג דלית לי' לחי והאמר רב חמא בר
גוריא אמר רב תוך הפתח צריך לחי אחר
להתירו, וכ"ת דלית ב' ד' על ד', והאמר רב
חמא בר גוריא אמר רב תוך הפתח אע"ג דאין
בו דע"ד צריך לחי אחר להתירו, אר"י אמר
רב הכא באיסקופת מבוי עסקינן חציו מקורה
וחציו שאינו מקורה וקירוי כלפי פנים, פתח
פתוח כלפנים פ"נ כלחוץ ע"כ.

והנה מהא דשני לה הש"ס בקורה, ש"מ
דבלחי לא הו"מ לאוקמא. והקשה
הרמב"ן דאמאי לא אוקמא בלחי ופתוח
לרה"ר דאמר רבא בין הלחיים מותר, והא
דרב חמא נוקים בפתוח לכרמלית וכדאמר
רבא במכילתין. ותי' הרמב"ן בתיורין בתרא
דלא הו"מ לשנויי הכי דא"ה אפי' נעול נמי
דהא רבא לא קמפליג וסתים ואמר בין
הלחיים מותר בין פתוח בין נעול עכ"ד
הרמב"ן.

וצ"ע דבריו דהרי הרמב"ן דעתו דרבא שרי
אף ברחב ד' וכמו שהאריך במלחמות
במכילתין, א"כ מהו דכתב דפ"נ נמי - הרי
שפיר י"ל דכל כמה דהפ"פ שפיר ניתר מקום
הלחיים עם המבוי, לא כן כאשר ננעל הדלת
אינו מתכשר עם המבוי דומיא מאי דאמר
הש"ס לענין קורה.

איברא דכד' הרמב"ן כתבו אף התוס' (שם)
גד"ה מון) וש"ר דלכך לא שני לה
כדרבא דכיון פתוח לרה"ר וכן פתוח
לכרמלית - משום דא"ה אפי' נעול נמי, אך

ד' הרמב"ן בשבת דפירות לא מבטלי רשות - וצ"ע
 דפטר להכא דכ' הרמב"ן דדלת מבטל רשות - ואולי יש
 לחלק בין דלת לפירות

יג. והנה גרסי' בפ' הזורק (שנ"ק' א') אמר
 אביי בור ברה"ר עמוקה י'
 ורחבה ד' מלאה מים וזרק לתוכה חייב
 מלאה פירות וזרק לתוכה פטור, מ"ט מים
 לא מבטלי מחיצתא פירות מבטלי מחיצתא.
 וכ' הרמב"ן עלה וז"ל: פירות מבטלי
 מחיצתא. פי' לא שאם זרק פירות לבור
 שיהא פטור שיהיו הן עצמן מבטלין
 המחיצות, דהא אמרן לעיל דפירות דלא
 מבטל להו לא מבטלי מחיצתא וכו'. אלא
 דכיון דמעיקרא ממלא פירות - הזורק שם
 פטור, שהרי נתבטלו קודם זריקה זו מתורת
 מחיצות "שאין עומקו ורחבו ניכר ולא
 משתמש להו" עכ"ל הרמב"ן. וקשה דדבריו
 סותרים לדבריו הכא דהרי התם כתב דכיון
 דלא מבטלי הפירות למחיצתא - לכך לית
 בה טעם לבטל את הרשות [נורק לענין
 לפטור את הזורק לתוכו הוי סיבה - כיון
 דמ"מ לא משתמש להדיא] א"כ אמאי הכא
 הדלת מפסיק דלא יצטרף האיסקופא למה
 שבפנים, הא ה"נ איכא למימר דלא מבטל
 להו דאין הדלת הסובבת על צירה עשוי'
 להתבטל. ואולי דלת מ"מ הוי מחיצה טפי
 מפירות, אף דג"ז אינו מבטל לגמרי דהרי
 עתיד לפתחו וצ"ע.

כיון שעשוי' לפתוח ולנעול, וא"כ לענין
 דאורייתא דסגי בג' מחיצות אין הדלת מבטל
 מחיצתא אף שלא נשאר ד' חוץ לדלת בשעת
 נעילה עכ"ד.

אך נראה דבד' הרמב"ן בשבת מבואר כד'
 המהרש"א מדכתב אהא דאי' בגמ' להלן
 שם ואם היתה איסקופה גבוהה י' ורחבה ד'
 הרי"ז רשות לעצמה, ואמר הש"ס דמסייע לי'
 לר"י בר אבדימי דאמר עמוד ברה"י גבוה י'
 ורחבה ד' אסור לכתף עליו גזירה משום תל
 ברה"ר. וכ' הרמב"ן עלה דכ"ז לרב אשי
 דאוקי לה באיסקופת בית, דאילו לרב יהודה
 אמר רב דאוקי לה באיסקופת מבוי, שפיר
 איכא לאוקמא כפשוטו בכה"ג דאית לה ד'
 וגבוהה עשרה דהו"ל כרה"י בפנ"ע אף בלא
 הקורה וא"צ שיהא הפ"פ שיהא נותר עם
 המבוי ושפיר קאמר הרי"ז רשות לעצמה,
 אבל לרב אשי דאמר באיסקופת בית ודלת
 באמצע, מאי ה"ז רשות לעצמה דאף א"נ הוי
 כולה איסקופה ד', מ"מ כשהפ"נ אין בו ד'
 מכיון דמדלת ולחוץ ליכא ד', ומאי היא
 רשות לעצמה דקאמר, ולהכי קאמר דמסייע
 לר"י בר אבדימי עכ"ד הרמב"ן. ובד' הרמב"ן
 אלו מבואר איפה כד' מהרש"א דאע"פ דרק
 דלת הוא דמפסיק בין האיסקופה ולפנים,
 אפ"ה כל שהפ"נ אינו רה"י כיון דאין בו ד'
 ואינו מצטרף למה שבפנים והוא להדיא כד'
 מהרש"א ודו"ק.

